

XML jako prostředek pro citování informačních zdrojů

Mgr. Linda Skolková (skolkova@ikaros.cz)

Ing. Miloslav Nič, PhD. (miloslav.nic@vscht.cz)

Osnova

- Co je citování
- K čemu je dobré
- Jak lze citovat
- Jak postupovat v praxi
- Jak citovat on-line zdroje
- Jak se vyrovnat s jejich mizením
- Co je XML

Osnova

- Jaká je/může být role XML v citování
- Connotea
- Chemical Markup Language (CML)
- Budoucnost citování
- Téma disertační práce

Co je citování

- Uvádění odkazů na použité zdroje
- Přímé citování části textu vytvořené jiným autorem či autory
- Parafrázování myšlenky jiného autora či autorů
- Propojování odkazů v textu se záznamy použité literatury v závěru textu
  - *citations vs. references* x *odkazy vs. citace*

K čemu je dobré

- Propojování dřívějšího poznání s novým
- Nahrazování dřívějšího poznání novým / vyvracení dříve uváděných poznatků
- Upozorňování čtenářů na zajímavé dokumenty jakkoli souvisejících (asociovaných) s popisovaným tématem
- Pro vyhledávání podobných dokumentů podle věcného hlediska (podle předmětu, o němž je pojednáno)

Jak lze citovat

- Existují různé citační styly:
  - ČSN ISO 690 (pro klasické zdroje), resp. ČSN ISO 690-2 (pro elektronické zdroje)
  - Oborové citační styly:
    - Např. citační styl Americké psychologické asociace (Americal Psychological Association, APA)
  - Citační styly jednotlivých odborných/vědeckých časopisů, resp. jejich vydavatelů
    - Stále důležitá forma formální/oficiální komunikace vědeckých poznatků (x také důležitost neformální komunikace – preprinty, eprintové archivy, ...)

Jak postupovat v praxi

- Tzv. citační manažery / bibliografické softwary (neustálená terminologie):
  - Komerční (např. EndNote, ProCite, RefWorks, ...)
  - Zcela nebo částečně dostupné zdarma (např. www.citace.com, Bibliographix, ...)
- Zadání dat pouze jednou, možnost exportu v různých citačních stylech (podle specifikace daného softwarového nástroje)
- Od pouhých citačních manažerů k nástrojům na organizaci a sdílení poznatků
- Ruční vytváření záznamů (vždy v souladu s požadovaným citačním stylem!)

Jak citovat on-line zdroje

- Citování on-line informačních zdrojů (resp. elektronických informačních zdrojů obecně) vyžaduje specifický přístup, typicky:
  - Uvádění adresy zdroje (URL, tj. Uniform Resource Locator)
  - Uvádění dalších identifikátorů přidělovaných těmto zdrojům (např. DOI, tj. Digital Object Identifier)
  - Datum přístupu ke zdroji

Jak se vyrovnat s jejich mizením

- Internet Archive (<http://archive.org/>)
- Další webové archivy (např. český Webarchiv, <http://www.webarchiv.cz/>)
- Služby archivace webových stránek na požádání (např. WebCite, <http://www.webcitation.org/>)
- Uvádění také údajů o dostupnosti daného dokumentu v tištěné podobě, je-li k dispozici
- (...)

Co je XML

- eXtensible Markup Language
- Standard Konsorcia W3
- Na rozdíl od HTML (HyperText Markup Language):
  - Je jazyk XML založen na definování vlastních *tagů*
  - Je zaměřen na strukturování dokumentů, nikoliv na jejich grafickou prezentaci

Jaká je/může být role XML v citování

- Přesná a transparentní strukturace záznamů informačních zdrojů
- Čitelnost dokumentů napsaných v XML i pro laika
- Možnost dalšího automatizovaného zpracování (např. s využitím jazyka XSLT, tj. eXtensible Stylesheet Markup Language)

Connotea

BibTeX

Bibliographic information file for LaTeX

[Download BibTeX](#)

[View in Browser](#)

MODS (XML)

U.S. Library of Congress Metadata Object Description Schema ([MODS](#)) format

[Download MODS](#)

[View in Browser](#)

Word 2007 Bibliography

XML bibliography file for use with Word 2007.

[Download for Word](#)

[View in Browser](#)

Konkrétní značkovací jazyky

- Chemical Markup Language (CML):
  - Příklad jazyka, v němž je citování řešeno pouze na na velmi obecné úrovni (element *documentation*)
- ThermoML:
  - Obsahuje řadu vlastních elementů využitelných pro účely citování, ve specifikaci však nejsou dostatečně uvedeny instrukce, jak s elementy pracovat
- Schéma MODS:
  - Není příliš srozumitelné pro neknihovníky
- Podobných jazyků existuje více...
- Mělo by proto existovat něco, co by mohlo být do ostatních jazyků zahrnuto (např. za pomoci jmenných prostorů) a co by bylo srozumitelné pro odborníky z různých oborů

Budoucnost citování

- Prostřednictvím XML
- Pomocí trvalých (persistentních) identifikátorů
- Automatické propojování informačních zdrojů (nejlépe ze záznamu dokumentu na jeho úplný text v digitální podobě)

Téma disertační práce

- citování vědecké literatury prostřednictvím formátu XML
- cíle:
  - vytvořit doporučené postupy pro zahrnutí citací literatury v XML formátech z oblasti vědy, techniky a medicíny (Science, Technology, Medicine, STM)
  - implementovat doporučované postupy v publikačních systémech organizace IUPAC (International Union of Pure and Applied Chemistry)

Děkujeme za pozornost!

■ Kontaktní údaje:

■ Mgr. Linda Skolková

- Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, <http://uisk.ff.cuni.cz/>
- Ikaros, <http://www.ikaros.cz/>
- E-mail: skolkova@ikaros.cz

■ Ing. Miloslav Nič, PhD.

- Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, <http://www.vscht.cz/>
- E-mail: miloslav.nic@vscht.cz